

JONAS JONASSON

A százegy éves ember,
aki azon gondolkodott,
hogy túl sokat
gondolkodik

Fordította
Kúnos László

JONAS JONASSON

A százegy éves ember,
aki azon gondolkodott,
hogy túl sokat
gondolkodik

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Jonas Jonasson: *Hundraettiåringen som
tänkte att han tänkte för mycket*
Piratförlaget, 2018

Copyright © Jonas Jonasson, 2018
Hungarian translation © Kúnos László, 2018

ELŐSZÓ

Jonas Jonasson vagyok, és úgy érzem, magyarázattal tartozom. Soha nem terveztem, hogy folytatom a százéves ember történetét, aki kimászott az ablakon, és eltűnt. Pedig sokan szerették volna, nem utolsósorban maga a főszereplő, Allan Karlsson, aki sokat téblábolt a gondolataimban, és időnként, ha kedve támadt rá, felhívta magára a figyelmemet.

– Jonasson úr! – szólt ki néha a hangja a semmiből, kikölkentve a gondolataimból. – Nem gondolta meg magát? Ne fussunk még egy kört, mielőtt tényleg megöregszem?

Ne. Már elmondtam, amit akartam erről az egyedülállóan förtelmes évszázadról. Az volt az elképzelésem, ha emlékeztetjük egymást a 20. század árnyoldalaira, talán jobban emlékszünk majd rájuk, és legalább ugyanazokat a hibákat kevésbé leszünk hajlamosak elkövetni. Közlendőmet melegségbe és humorba csomagoltam. A könyv eljutott a világ minden szegletébe.

Mondanom se kell, a világ fikarcnyival sem lett jobb tőle.

Múlt az idő. Allan nem szólt hozzám többet, az emberiség pedig tovább botladozott előre – vagy ki tudja, milyen irányba. Az újabb és újabb események azt az érzést keltették bennem, hogy a világ tökéletlenebb, mint valaha. Én meg csak ülök és nézem.

Így támadt fel bennem a vágy, hogy megint mondjak valamit ebben az ügyben, a magam módján. Vagy Allan módján. Egy szép napon azon kaptam magam, hogy megkérdem Allantól, ott van-e még bennem.

– Itt vagyok – felelte. – Mi jutott eszébe Jonasson úrnak ennyi idő után?

– Szükségem van magára.

– Milyen célra?

– El akarom mondani, hogy mi van, és közvetve azt is, hogy inkább minek kellene lennie.

– Mindenről?

– Nagyjából mindenről.

– Tudja, ugye, Jonasson úr, hogy semmire sem megy vele?

– Tudom.

– Akkor jó. Benne vagyok – felelte a százéves ember.

* * *

És még valami. Ez egy regény, a jelenben játszódik, itt és most. Feltűnnek benne közéleti emberek, vezető politikusok és közvetlen munkatársaik. Többségüket a nevükön nevezem. Néhányukat megkímélem ettől.

Mivel vezetőik többnyire lenézik az egyszerű embereket, ahelyett, hogy felnéznének rájuk, megérdemlik, hogy kissé megrángassuk a bajuszukat. Másfelől viszont ők is csak emberek, és mint ilyenek, őket is megilleti a megfelelő mértékű tisztelet. Azt mondom hát az összes potentátnak: bocsanat. És azt, hogy tessék belenyugodni. Rosszabb is lehetne. Meg azt: hátha már az is?

Jonas Jonasson

INDONÉZIA

Luxuskörülmények között élni egy paradicsomi szigeten mindenkit elégedettséggel töltene el, akárkiről legyen is szó. Allan Karlsson azonban soha nem volt *akárki*, és élete százegyedik évében sem tervezte, hogy az legyen.

Egy ideig kielégítette, hogy nyugágyban üldögélhet egy napernyő alatt, és ha int, különféle színű italokat szolgálnak fel neki. Kivált akkor, ha egyetlen és legjobb barátja, a megrögzött tolvaj, Julius Jonsson is ott ül mellette.

Az öreg Julius és a még öregebb Allan azonban hamarosan elunták, hogy nincs más dolguk, mint a Svédországból egy bőrdobban véletlenül magukkal hozott milliók elköltése.

Nem mintha nem dúskáltak volna a szórakozási lehetőségekben. Csak ezek egy idő után egyhangúvá váltak. Julius megpróbálkozott azzal is, hogy kibérel egy százötven láb hosszú jachtot, személyzettel, hogy Allan és ő horgászbottal a kezükben a fedélzeten üldögélhessenek. Kellemes kikapcsolódás lehetett volna, ha szerettek volna horgászni. Vagy szerettek volna halat enni. Így azonban a jachtkirándulásokon a két barát ugyanazt csinálta, amit a parton szokott. Semmit.

Aprópó sok pénz és semmittevés: Allan azt találta ki, hogy

áthozatja Amerikából Harry Belafontét, hogy énekeljen három számot Julius születésnapján. Harry ott maradt vacsorára is, pedig azt már nem fizették neki. Végül az egész estét ilyen alapon töltötte el velük.

Allan azért választotta Belafontét, mert úgy tudta, hogy Julius nagyon kedveli az új, fiatalos zenét. Julius méltányolta a gesztust, és egy szóval sem említette, hogy az illető művész a második világháború vége óta már nem fiatal. Hiszen Allanhoz képest szinte még gyerek.

A világsztár látogatása Bali szigetén nemigen kavarta fel a sűrű hétköznapi állóvizét, Allan és Julius életére mégis jelentős, hosszan tartó hatást gyakorolt. De nem azzal, amit énekelte vagy mondott. Hanem azzal, amit elutazása előtt, a reggelihez magával hozott. Egy lapos, fekete szerkentyűvel, aminek egyik oldalán egy kiharapott alma díszelgett, a másik oldala pedig egy képernyő volt, ami kivilágosodott, ha nyomkodták. Harry meg csak nyomkodta, nyomkodta. És időnként morgott valamit. Aztán felnevetett. Rögtön utána megint mordult egyet. Allan soha nem szokott kíváncsiskodni, de mindennek van határa.

– Távol álljon tőlem, hogy Belafonte úrfi magánügyeit firtassam, mégis bátorkodom megkérdezni, hogy most mivel foglalkozik? Történik valami abban az ... izében?

Harry Belafonte rájött, hogy Allan még soha nem látott tabletet, és nagy élvezettel kezdte magyarázni a működését. A gép meg tudja mutatni, mi történik a világban, mi történt régen és jószerivel azt is, mi fog történni ezután. Gombnyomásra megjelenik benne minden elképzelhető kép és film. És sok elképzelhetetlen is. További gombok megnyomására megszólal benne mindenféle zene. Ha kell, a gép beszélni is tud. A jelek szerint nő volt. Siri.

A reggeli és a gépbemutató után Belafonte fogta a kis táskáját, a fekete tablejtét, és elindult a repülőtérre, hogy hazautazzon. Allan, Julius és a szálloda igazgatója integetve búcsúzott tőle. Az énekes taxija alighogy eltűnt a szemük elől, Allan az igazgatóhoz fordult, és megkérte, rendeljen meg számára egy ugyanolyan masinát, mint amilyen Harry Belafonténak volt. Szóra-koztatta a gép gazdag tartalmi kínálata, és ezt nem sok százéves emberről lehet elmondani.

Az igazgató épp akkor tért vissza Jakartából, a szállodai szolgáltatások témakörében rendezett konferenciáról, ahol megtudta, hogy a személyzetnek nem a vendégek kívánságai-nak teljesítése a legfőbb feladata, hanem annak túlteljesítése. Karlsson úr és Jonsson úr ráadásul Bali turizmustörténetének legjobb vendégei közé tartoztak. Nem csoda, hogy az igazga-tó már másnapra beszerzett egy tabletet Karlssonnak. Meg egy mobiltelefont is. Ajándékba.

Allan nem akart hálátlannak látszani, nem mondta, hogy a telefonnak semmi hasznát sem veszi, mert akiket ő felhívhatna, már vagy ötven éve mind meghaltak. Kivéve Juliust, természetesen. Akinek viszont nem volt telefonja. Bár ezen éppenséggel lehet segíteni.

– Tessék, ezt neked adom – mondta a barátjának Allan.
– Tulajdonképpen én kaptam ajándékba az igazgatótól, de raj-tad kívül nincs senki, akit felhívhatnék, neked viszont mosta-náig nem volt telefonod.

Julius köszönte a kedvességet. Nem tartotta fontosnak megem-líteni, hogy Allan továbbra sem tudja felhívni, ugyanilyen okból.

– Ne veszítsd el! – tette hozzá Allan. – Drága darabnak lát-szik. Régen jobb volt, amikor a telefon egy zsinórral a falhoz volt erősítve, mert mindig lehetett tudni, hol van.

* * *

A fekete tablet lett Allan legkedvesebb játékszere. Ráadásul a használatáért nem kellett fizetni, mert a szállodaigazgató azt kérte a denpasari számítástechnikai bolt alkalmazottaitól, hogy a tabletet és a telefont mindennel lássák el, ami jár hozzá. Ez többek között azt is magába foglalta, hogy a SIM kártyát rákötötték a szállodára, amelynek a telefonszámlája ezek után érthetetlen módon megduplázódott.

A százéves ember kitanulta a különös szerkesztésű kezelést, és reggelente még ki sem kelt az ágyból, máris bekapcsolta, hogy lássa, mi történt éjszaka, amíg aludt. A világ minden szegletéből beáramló kisebb horderejű, mulatságos hírek szórakoztatták legjobban. Például az, hogy Nápolyban mintegy száz orvos és ápolónő felváltva írják be egymást a jelenléti ívekre, úgyhogy senkinek nem kell dolgoznia, mégis mindenki megkapja a fizetését. Vagy az, hogy Romániában olyan sok állami hivatalnokot kell lecsukni korrupció miatt, hogy lassan megtelnek az ország börtönei. A még szabadlábban lévő hivatalnokok a problémát – vagyis hogy ne kelljen újabb börtönöket építeni – pedig úgy akarják megoldani, hogy legalizálják a korrupciót.

Megváltoztak Allan és Julius reggeli szokásai. Eddig Allan reggelizés közben mindennap szóvá tette, hogy barátja éktelen horkolása még a falon is áthallatszik. Az új rendben ez az elem ugyan megmaradt változatlan formában, de kiegészült Allan beszámolójával a tabletben talált legfrissebb hírekről. Julius kezdetben örült a beszámolóknak, nem utolsósorban azért, mert elvonta a figyelmet a horkolásról. Kifejezetten vonzónak találta a románok ötletét, hogy törvényessé tegyék a törvényteleniséget. Mennyivel egyszerűbb lenne a tolvajok élete egy ilyen társadalomban.

Allan gyorsan kiverte a fejéből a gondolatot, mivel rámutatott, a lopás törvényesítése megszüntetné magát a lopás fogalmát. Ezzel jócskán lelohasztotta Julius lelkesedését, aki már

épp javasolni akarta, hogy költözzenek át Baliból Bukarestbe. Hiszen a lopásban az a legjobb, hogy az ember átejt valakit, aki erre többnyire rászolgált – vagy legalábbis nem éri túlzottan nagy kár. Ha ezt az átejtést nem lehet lopásnak tekinteni, mi a jó benne?

Allan vizsgálatul elmondta neki, hogy a románok az utcára vonultak, és tiltakoznak a politikusaik és hivatalnokaik tervei ellen. Az egyszerű román emberek nem olyan filozofikus gondolkodásúak, mint a vezetőik. Ők azt gondolják, hogy aki lop, azt be kell zárni, titulusra vagy rangra való tekintet nélkül, akár van hova bezárni őket, akár nincs.

A reggeli beszélgetések során Baliban, a szálloda teraszán egyre gyakrabban került szóba, hogy hol lehetne Allan és Julius számára az élet kevésbé egyhangú, mint itt. Amikor a soron következő reggel az volt a vezető hír, hogy az Északi-sarkon 20 fokkal melegebb a hőmérséklet az átlagnál, Allan felvetette, nem jelenthetne-e ez számukra alternatívát.

Julius, miután megrágta és lenyelte a soron következő falat pirított tésztát, kifejtette, hogy nekik kettőjüknek az Északi-sark nem volna megfelelő hely. Kivált akkor nem, ha a jég olvadni kezdene. Julius ugyanis mindig megfázik, ha nedves a lába. Azonkívül jegesmedvék is laknak arrafelé, s róluk Julius csak annyit tudott, hogy születésüktől fogva minden reggel rosszkedvűen ébrednek. Balin a kígyók legalább nem kedvelik az emberek társaságát.

Allan szerint nem csoda, hogy a jegesmedve rosszkedvű, ha egyszer érzi, hogy olvad a lába alatt a jég. Ha a tendencia folytatódik, és a helyzet tényleg rosszra fordul, kénytelen lesz elkutyagolni a legközelebbi szárazföldre. Ami csak Kanada lehet, mert az Egyesült Államokban nemrég új elnököt választottak – Allan nem is emlékszik, említette-e már ezt Juliusnak. És az új elnök akárkit nem enged át a határon.

Igen, Julius már hallotta az új elnök hírért. Trump a neve, ha jól emlékszik. A Jegesmedve ugyan fehér, de mégiscsak külföldi. Úgyhogy nincs miben reménykednie.

A fekete tabletből származó hírek között egyformán akadtak nagyobb horderejűek és kisebbek is. Sajnos többnyire nagyobbak. Allan ugyan a kisebbeket és színesebbeket kereste, de a nagyokat keresés nélkül is megkapta. A bolhaszűrőn az elefántok is fennakadnak.

Élete első száz évében Allan soha nem foglalkozott a nagyobb perspektívákkal. Új játékszere most azt közölte vele, hogy a világ, úgy ahogy van, rettenetes. És emlékeztette rá, hogy valamikor régen helyesen döntött, amikor hátat fordított neki és csak a maga sorsával törődött.

Visszagondolt fiatal éveire, amikor kifutófiúként dolgozott Flenben, a robbanószergyárban. A gyár munkásainak fele a szabad idejében a vörös forradalom után vágycsozott, míg a másik fele a kínaiaktól és japánoktól rettegett. A sárga veszedelem rémképét olyan regények meg egyéb írások festették a falra, amelyekben a fehér emberek világát előzönlük a sárgák.

Alant nem érdekelték a színárnyalatok sem akkor, sem a későbbiekben, amikor a második világháború után a barna lett a színek közül a legvisszataszítóbb. Ügyet sem vetett rá, mint ahogy arra sem, amikor nem sokkal ezután a népek egy ideológia köré kezdtek gyülekezni. Ezúttal nem megszabadulni szerettek volna valamitől, hanem inkább vágycsoztak valamire. Világbékére, virágosra festett mikrobuszokra és alkalomadtán hasisra. Mindenki szeretett mindenkit, Allant kivéve, aki nem szeretett senkit és semmit. A macskája kivételével. Nem mintha megkeseredett ember lett volna. Csak ember.

A világ virágkorszaka addig tartott, amíg Margaret Thatcher és Ronald Reagan a maga országában át nem vette a hatalmat. Ők sokkal praktikusabbnak tartották, ha az ember csak magát

szereti és csak a maga előrejutásával törődik. Ha kell valaki, akit nem szeret, erre a célra ott vannak az oroszok. Más komoly fenyegetés momentán nem is volt, és amikor Reagan az úrból indítható rakéták pusztá emlegetésével véget vetett a szovjetek kommunista rendszerének, mindenki nagyon örült és megnyugodott, kivéve az emberiségnek az a fele, amelyiknek nem jutott mindennap enni való, és kivéve azt a néhány ezer brit bányászt, akiktől elvették a bányáikat. Az újdonság az volt, hogy az embernek nem kellett többé szeretnie a felebarátját, csak elviselnie. El is viselte mindaddig, amíg új szelek kezdtek fújdogálni.

A barna szín, talán némi meglepetésre, alattomosan visszavágott a világba. Ezúttal nem Németországból indult hódító útjára, legalábbis nem közvetlenül onnan. Talán nem is közvetlenül. Hanem egy sor másik országból. Az Egyesült Államok nem tartozott az elsők közé, de új elnöke jóvoltából hamarosan az élre tört. Hogy ennek az új elnöknek a lelke mennyire barna, azt nem lehetett tudni, mert úgy tűnt, napról napra változtatja a színét. De most nem volt elég a legvagányabb legénynek lenni a gáton, most arra is rá kellett mutatni, milyen külső erők fenyegetik az életszínvonalunkat, ami nekünk, nyugati fehér embereknek egyszerűen jár.

Allan leginkább a szórakoztatásáról gondoskodó játékszernek szeretne volna tekinteni fekete tabletjét, de nem tudta megvédeni magát az összefüggésektől, amelyeket kezdett megérteni.

Felmerült benne, hogy elhajtja a tabletet. Csak még kivárja a nap végét. Meg még egy napot. Azután kellenül be kellett ismernie magának, hogy elkésett vele. Végül a dolgok állása foglalkoztatni kezdi az embert, pedig mindeddig a legkevésbé sem izgatta.

- Basszus – motyogta magában.
- Mi van? – kérdezte Julius.
- Semmi. Csak az, amit mondtam.
- Basszus?
- Igen.

INDONÉZIA

Miután Allan megbékélt újdonsült érdeklődésével általában véve a világ dolgai iránt, fekete tabletje is visszanyerte gazdája elveszett bizalmát. Visszatérése alkalmából azzal a hírrel köszöntötte, hogy egy norvégiai halastó tulajdonosa sárgarépából készült tápszerrel etette a tavában élő keszegeket, és amikor az ugyancsak ott élő csukák megették az ily módon feltáplált halakat, a húruk rózsaszínű lett. A norvég gazda kifogta a csukákat, és a filézett csukahúst lazacként adta el. A lebukás kockázatát azzal próbálta csökkenteni, hogy a hamisítványt kizárólag Namíbiába exportálta, ahol persze véletlenül akadt egy Oslóból odatelepült nyugdíjas élelmiszer-biztonsági felügyelő. A felügyelő leleplezte a turpisságot, a norvég gazdát börtönbe zárták, és Délnyugat-Afrikában ismét normális áron árulták a lazacot.

Így folydogált az élet. A fekete tablet visszaadta Allan életkedvét. Miközben Juliust továbbra is gyötörte a frusztráció. Hiszen *hónapok* teltek el úgy, hogy nem tett egyetlen tisztességtelen kézmozdulatot sem. Otthon, Svédországban kriminális életének utolsó éveit a norvég csukalazac-történet szerényebb változatainak megvalósításával töltötte. Zöldséget importált távoli országokból, átcsomagoltatta, és svéd áruként adta tovább. Ezzel sok pénzt lehetett keresni. A hűvös északi klíma és a soha le nem nyugvó nap páratlanul gazdag ízárnyalatokat érlelt